

דפים יז – יח

ל.א. פרה ששתתה מי חטאת – האם המים שבתוכה מטמאים את בשרה או אדם וכלים?

פרה ששתתה מי חטאת, נפסלו המים מתורת 'מי חטאת' (שאינם ראויים עוד למי חטאת ואין שמם עליהם (רש"י) – משום הסח הדעת, והרי נאמר בהם למשמרת. תוס' עפ"י התוספתא), הלכך אינם מטמאים אדם וכלים כדין מי חטאת.

אבל לענין טומאה קלה, דהיינו טומאת אכלים ומשקים – נחלקו הדעות; לפי אפשרות אחת בגמרא, המים ששתתה ועודן במעיה מטמאים (שאעפ"י שפרחה מהם טומאה חמורה, עודם טמאים מחמת עצמם שהרי אין נגיעה גדולה ממה שהם נוגעים בעצמם. רש"י), הלכך בשרה טמא (כדברי רבי יהודה. ולפירוש זה כולה דברי רבי יהודה ואין תנא החולק). ולפי רב אשי, לתנא קמא בשרה טמא מפני שהמים מטמאים טומאה קלה, ולרבי יהודה אינם מטמאים, משום 'משקה סרוח'.

[משמע בגמרא שלפי דעות התנאים שטומאת משקים לטמא אחרים אינה מדאורייתא, ואולי גם רבי יהודה סובר כן – אין המים מטמאים כלל אפילו אם לא נדונם כמשקה סרוח, מפני שלא גזרו חכמים בדבר לא שיכח כזה (רש"י). אך אין מוכרח שסברא זו קיימת לפי האמת ושמא לא נאמרה אלא ליישב הדין בסלקא-דעתך].

א. הרמב"ם (פרה אדומה טו, יז) סתם וכתב שבשרה טהור (יתכן משום משקה סרוח כרב אשי [ע' בלשון הכס"מ]. או משום שפסק טומאת משקים לטמא אחרים מדרבנן, וכסברא הנ"ל).

ב. כתבו התוס' שבעוד המשקים בפיה – לא בטלו מתורת 'מי חטאת'. ודוקא לאחר שנתקדשו, אבל קודם קידוש נפסלים משום שאין חיותן בכלי או משום שנעשתה בהם מלאכה. ויש סוברים שגם כשהמשקים בפיה בטלו מתורת 'מי חטאת' ואינם מטמאים טומאה חמורה (ע' בחדושי הר"ן ורבנו דוד).

יש מצדדים שכשהם בפיה לא נפסלו אפילו קודם קידוש, אלא שאינם ראויים להזאה בגלל תערוכות הרוק שבפיה, אך עדיין מטמאים טומאה חמורה (ע' תוס' רבנו פרץ).
ג. נשחטה לאחר שעבר 'מעט לעת' משתייתה – הרי המים כמעוכלים ואין בשרה טמא (עפ"י משנה פרה; ראשונים).

דף יח

ל.ב. האם / מנין ש:

- א. אוכל מטמא אוכל / משקה / כלי.
- ב. משקה מטמא אוכל / משקה / כלי.
- ג. כלי מטמא אוכל / משקה / כלי.
- ד. שני עושה שלישי בחולין.
- ה. שלישי עושה רביעי בקדש.

א. כנוצר לעיל (יד.), מדין תורה אין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן (וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו, טמא הוא לכם – הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא). בתרומה וקדשים, ישנם אמוראים הסוברים שטמא מהתורה (כדלעיל יד.).
לדברי רבי עקיבא, אוכל מטמא משקה מהתורה (מכל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא – יטמא).

גם החולקים על דרשת 'טמא – יטמא' סוברים שאוכל מטמא משקה מהתורה, מכך שהוצרך הכתוב למעט שאין האוכל עושה כיוצא בו (טמא הוא) – מכלל שטמא אחרים (עפ"י רש"י יט. ועתוס' שם). ויש אומרים שלאותן דעות אין האוכל מטמא משקה מהתורה אלא בקודש (עפ"י

מהר"ם חלאהו). וי"א שלדבריהם אין האוכל מטמא כלל מהתורה (קריית ספר הל' אבה"ט ז. וכן נקט להלכה, וכן במראה הפנים על הירושלמי סוטה דף כג ועוד – בדעת הרמב"ם. ואין כן דעת החו"א ועוד. וע"ע לעיל טז שלרב בדעת יוסי בן יועזר אין טומאה למשקים מהתורה כל עיקר).
אין אוכל מטמא כלי. (ומה משקה שמתמא אוכל אינו מטמא כלי, אוכל שאינו מטמא אוכל אינו דין שלא יטמא כלי?! וע"ע רש"י כ רע"ב).

ב. משקה; ישנן דעות שעיקר טומאתו אינה אלא מדרבנן וישנן דעות שטומאתו מהתורה אך אינו מטמא אחרים מהתורה (וכן דעת רבי מאיר רבי יוסי ורבי אלעזר, כדלעיל טז). ולדעת רבי עקיבא (ורבי שמעון, ואפשר אף רבי יהודה) מטמא אחרים מהתורה (וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא – יטמא). ומכל מקום אינו מטמא אלא אכלים אבל לא משקים (שלא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה. ורבינא הוסיף הכרח לדבר מהכתוב עצמו) ולא כלים (שהרי אפילו כלי שמתמא משקה אינו מטמא כלי (כדלהלן כ), כל שכן משקה. ורבי יהודה סבר בתחילה שמשקים מטמאים כלים מהתורה, וחזר בו – כדלעיל יז:). ואין הפרש בין משקה שנטמא מכלי למשקה שנטמא משרץ, בכל אופן אינו מטמא משקים וכלים (טמא הוא; יטמא – שני מיעוטים לכך שאינו עושה כיוצא בו. וגם לענין כלים, כיון שטומאת משקים הבאים מחמת שרץ נלמדת בקל וחומר' ממשקים הבאים מחמת כלי, דיה להיות כמוה הלכך אינם מטמאים כלים).
חכמים גזרו טומאה על משקים שנגעו במשקים טמאים (ע' משנה זכחים ה, יב. וגזרה קדומה היא מימי חגי הנביא. ערש"י יז. ד"ה אישתבש; ראשונים שבת יד:). ועוד גזרו (בעליית חנניה בן חזקיה. ע' שבת יג:) טומאה על כלים שנגעו במשקים טמאים.
להלכה כתב הרמב"ם שמשקים מיטמאים מהתורה אבל אינם מטמאים אחרים אלא מדרבנן, כמובא לעיל יד טז.

ג. כלי מטמא אכלים ומשקים, כמפורש בכתוב (וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא... מכל האכל... יטמא. וכל משקה... יטמא. כאמור לעיל (יד), יש סוברים שאין למשקים טומאה מהתורה כל עיקר, ומפרשים 'יטמא' לענין הכשר). אין כלי (ראשון) מטמא כלי (כל אשר בתוכו יטמא... מכל האכל – אכלים ומשקים בלבד, ולא כלים).
[היה הכלי אב הטומאה וכל שכן 'אבי אבות' – מטמא אדם וכלים].

ד. אמרו שלדעת רבי עקיבא ככר שני עושה שלישי בחולין (וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא – יטמא. הרי שהכלי נעשה ראשון לטומאה, והאוכל שבתוכו שני, ולימד הכתוב שמתמא הלאה. ומסתימת הכתוב משמע אף חולין. ודוקא משקים, אבל לא אכלים אחרים, כנ"ל).
חכמים חולקים על רבי עקיבא, וכן הוכיחו מדברי רבי יוסי שאינו דורש יטמא – יטמא, הלכך אין שלישי בחולין (ובירושלמי (סוטה ה, ב) נחלקו רב ושמואל בדעת רבי עקיבא).
הלכה שאין שלישי בחולין. וע"ע בחולין לה בדין חולין שנעשו על טהרת הקודש ופרטים נוספים.

ה. שלישי עושה רביעי בקודש. רבי יוסי דרש זאת בברייתא בקל וחומר' ממחוסר כפורים שהוא מותר בתרומה ופסול בקדש, כל שכן שלישי שפסול בתרומה שעושה רביעי בקדש. ומבואר בגמרא שרבי עקיבא אינו סובר 'קל וחומר' זה ולשיטתו ששלישי טמא אף בחולין, למדים רביעי בקודש מוהבשר אשר יגע בכל טמא דהיינו שנוגע בשלישי.

א. האוכל בשר קדשים שהוא רביעי-לטומאה; יש אומרים שלדעת הראב"ד שמחוסר כיפורים שאכל את הקודש לוקה ומחוייב כרת, הרי זה 'בשר טמא' הלכך האוכלו עבר בלאו של אכילת טמא ולוקה, אבל לדעת הרמב"ם שמחוסר כיפורים אינו בכלל 'טמא', האוכל בשר שנטמא מחמתו או כל בשר שהוא 'רביעי' אינו לוקה (עפ"י מנחת חינוך קמה, ד).

רמט